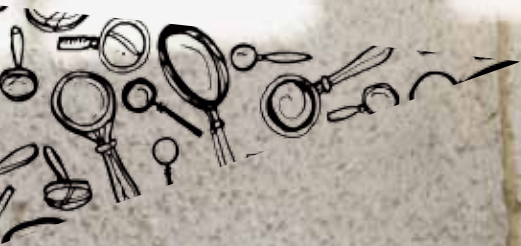

European Fraud Survey 2011 Rapport - Norge

Mai 2011

Tilnærming til undersøkelsen og deltakerprofil

I januar og februar 2011 ble det gjennomført til sammen 2 365 intervjuer med ansatte i 25 europeiske land. Intervjuene ble gjennomført online eller via telefon. Respondentene var ansatt i børsnoterte og multinasjonale virksomheter med over 500 ansatte. Samlet sett ble det gjennomført 100 intervjuer i Norge fra selskaper med følgende profil:

Antall ansatte globalt	%
Over 5000	47
1500 - 4999	25
1000 - 1499	13
500 - 999	15
250 - 499	0
Under 250	0
Ikke tilgjengelig	0

Rolle i virksomheten	%
Styreleder	2
Toppledelse	1
Annen ledelse	19
Øvrige ansatte	78

I rapporten foretas sammenlikninger med snittet for Fremvoksende marked: de Baltiske landene (Estland, Latvia og Litauen), Kroatia, Tsjekkia, Ungarn, Polen, Romania, Russland, Slovakia, Tyrkia, Ukraina; Modne Marked: Østerrike, Frankrike, Tyskland, Hellas, Irland, Italia, Nederland, Norge, Portugal, Spania, Sverige, Sveits, Storbritannia. I tillegg gjøres det sammenlikninger med snittet for resten av Europa.

Oppsummering

- ▶ Som forventet, viser undersøkelsen at noe av presset på ledelsen under finanskrisen ser ut til å være redusert sammenlignet med forrige undersøkelse i 2009. Dette gjelder særlig i Norge:
  - Det er blant annet en betydelig nedgang i antall norske respondenter som tror at selskaper vil få økonomiske vansker eller bli nødt til å øke antall oppsigelser.
  - Norske respondenter har også rapportert redusert press for å øke profitten.
- ▶ Likevel sier 73 % av ledelsen i Norge at det fremdeles er et økt press for å redusere kostnader.
- ▶ Mer bekymringsfullt, er det at over 30 % av respondentene i Norge er enig i at selskapets ledelse i økonomisk vanskelige tider, sannsynligvis vil fire på kravene for å nå sine økonomiske mål.
- ▶ Ansatte over hele Europa er enig i at deres virksomhet vil komme til å være under økt press for å levere gode finansielle resultater de neste 12 månedene. Mer enn for resten av Europa, føler nordmenn et økt press på ledelsen for å forbedre de økonomiske resultatene:
  - Ett betydelig antall i Norge (77 %) er enige. Dette er en 4 % økning fra det tøffe økonomiske året 2009. Det er spesielt bekymringsfullt at så mange som 9 % blant ledelsen i norske selskap kan forsvare bevisst feilrapportering av økonomiske resultater.
- ▶ Uetisk oppførsel fortsetter å bli sett på som akseptabelt av ett større mindretall av respondentene, og overraskende gjelder dette i større grad blant ledelsen enn blant andre ansatte:
  - Det er urovekkende at så mange som 18 % av ledelsen i norske selskap mener at de kan rettferdiggjøre personlige gaver eller tjenester for å vinne ny eller opprettholde forretningsvirksomhet. Videre er det oppsiktsvekkende at så mange som 14 % av norske ledere anser det forsvarlig å tilby kontant betaling for å oppnå vekst.

Oppsummering - forts.

- ▶ I Europa er bestikkelser og korrupsjon fortsatt ansett å være utbredt og i Norge mener 21 % at det har vært en økning i korrupsjon på grunn av den økonomiske nedgangen.
  - 62 % av respondentene i Europa mener at korrupsjon er utbredt i forretningslivet i deres land. Til tross for at det er en lavere prosentandel i Norge (23 %), mener likevel nesten 1/4 av respondentene at korrupsjon er utbredt også i Norge. Dette er bekymringsfullt.
  - Når man vet at 11 % av de norske respondentene anser det å være vanlig praksis i deres bransje å bruke bestikkelser for å vinne kontrakter, er det grunn til økt bekymring. Når man i tillegg ser at 41 % av ledere i norske selskap har svart at ansatte i deres organisasjon har blitt straffet for brudd på selskapets anti-korrupsjons policy, tyder det på at korrupsjon fortsatt er et betydelig problem også i Norge.
- ▶ Til tross for at korrupsjon er utbredt og mange europeiske respondenter har vært utsatt for vesentlige misligheter de siste 2 årene (dog mindre i Norge, 12 %), synes selskapenes anti-mislighets tiltak i Europa å være på retur:
  - Til tross for økende bekymring, sier så mange som 71 % av respondentene i Norge, at de ikke vet eller ikke tror at selskapets innsats for å bekjempe misligheter har økt de siste årene.
- ▶ Undersøkelsen viser ikke bare at mange selskap mangler viktige tiltak for å ha effektive compliance program på plass, men den viser også at antall selskap som har disse tiltakene på plass er redusert sammenlignet med 2009:
  - I Norge mener for eksempel bare 49 % av respondentene at dere selskap har på plass code of conduct og det svares at kun 32 % av de ansatte har hatt anti-korrupsjonsopplæring.
- ▶ I lys av punktene nevnt over, synes det som om norske selskaper fortsatt har en vei å gå for å sikre kvaliteten og innholdet i selskapenes programmer for anti-mislighet/anti-korrupsjon.

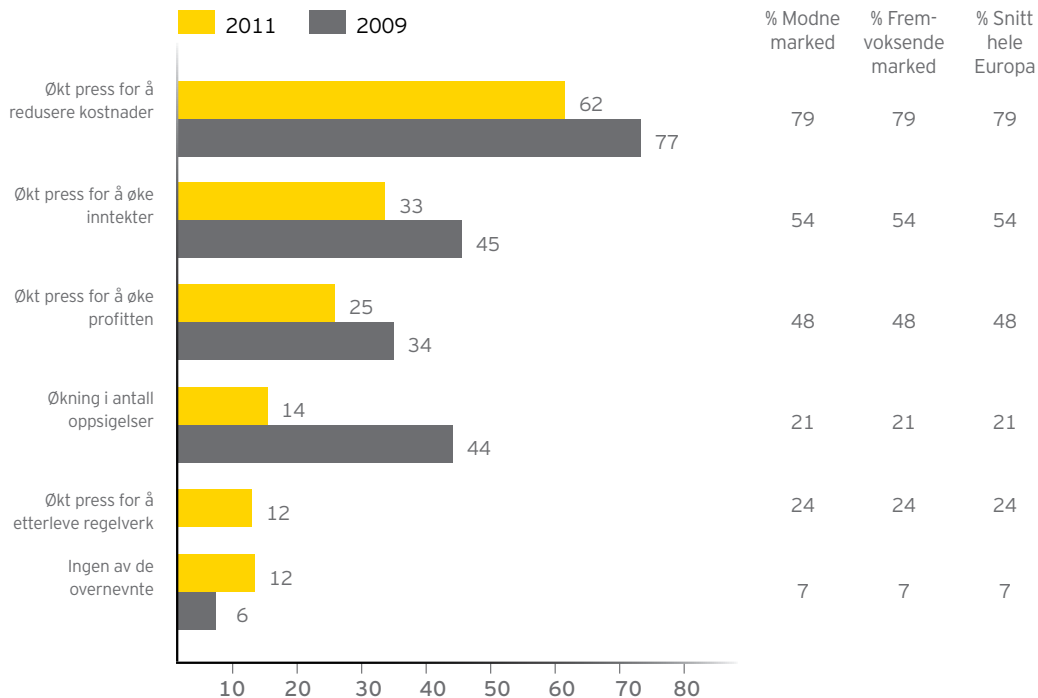
Næringslivet er fortsatt under press

Spørsmål:

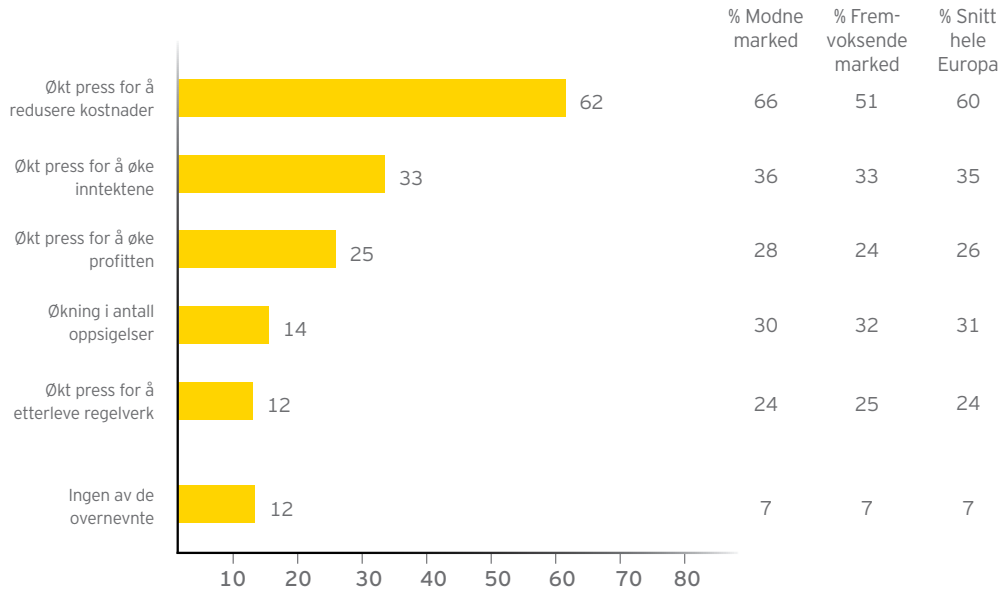
Som følge av vanskelige økonomisk tider de siste to årene, hvilke av de følgende alternativene forventer du vil utgjøre størst press som vil påvirke ditt selskap de neste 12 månedene?

Base:

Alle norske respondenter 2011 (100); 2009 (100);
Modne marked (1 335);
Fremvoksende marked (1 030); Snitt hele Europa (2 365)

Næringslivet er fortsatt under press

Spørsmål:

Som følge av vanskelige økonomisk tider de siste to årene, hvilke av de følgende alternativene forventer du vil utgjør størst press som vil påvirke ditt selskap de neste 12 månedene?

Base:

Alle Norske respondenter 2011 (100); Styret / toppledelse eller annen ledelse (22) andre ansatte/ andre (78)

Mange selskap er fortsatt i økonomiske vansker

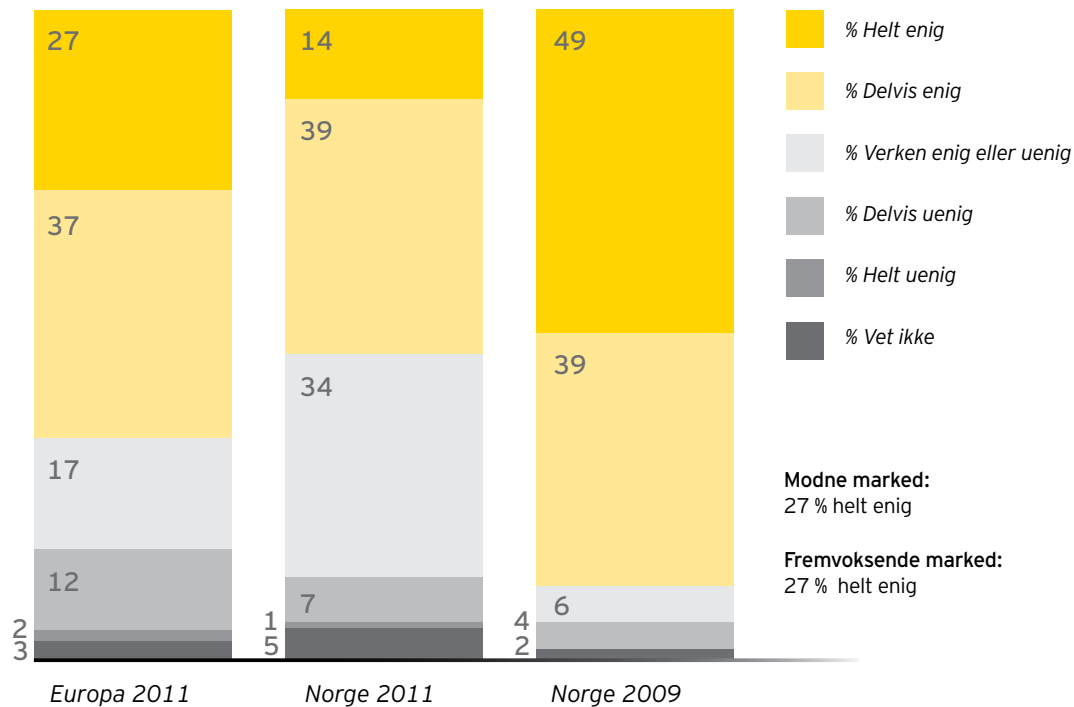
Spørsmål:

I hvilken grad er du enig i følgende påstand angående den nåværende globale økonomiske situasjonen?

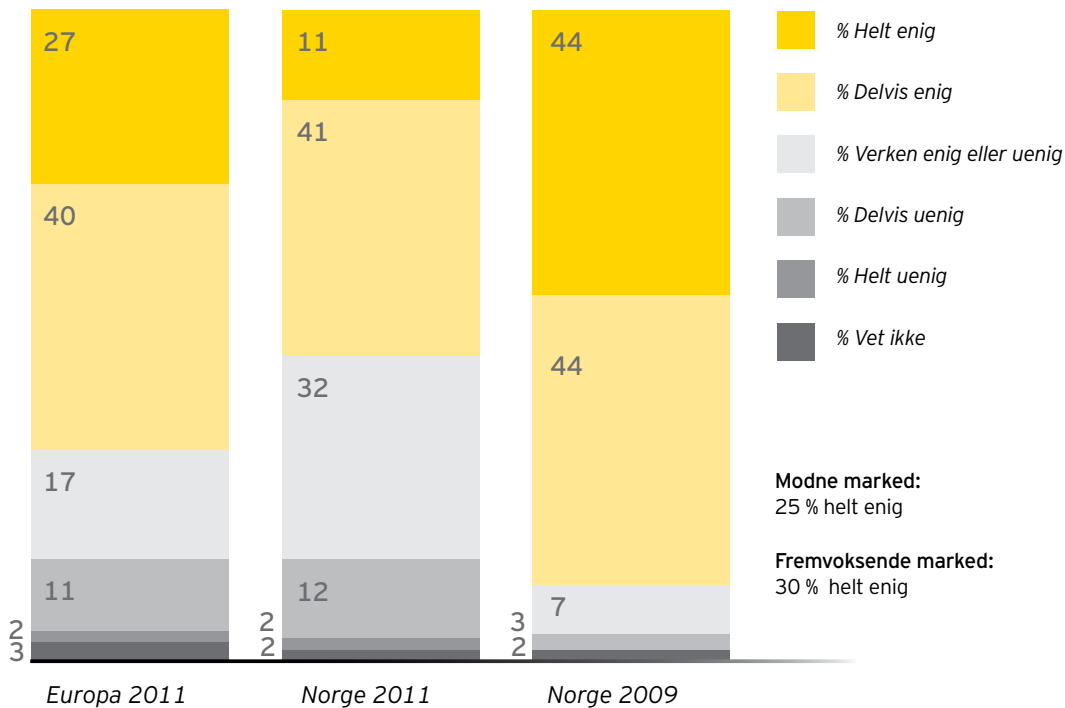
Flere selskap vil få økonomiske vansker de neste 12 månedene

Base:

Alle norske respondenter 2011 (100); 2009 (100);
Snitt hele Europa (2 365)

Færre forventede oppsigelser enn i 2009

Spørsmål:

I hvilken grad er du enig eller uenig i følgende påstand om den nåværende globale økonomiske situasjonen?

Det kommer til å bli en økning i antall oppsigelser, som følge av at selskapene kutter kostnader

Base:

Alle norske respondenter 2011 (100); 2009 (100); Snitt hele Europa (2 365)

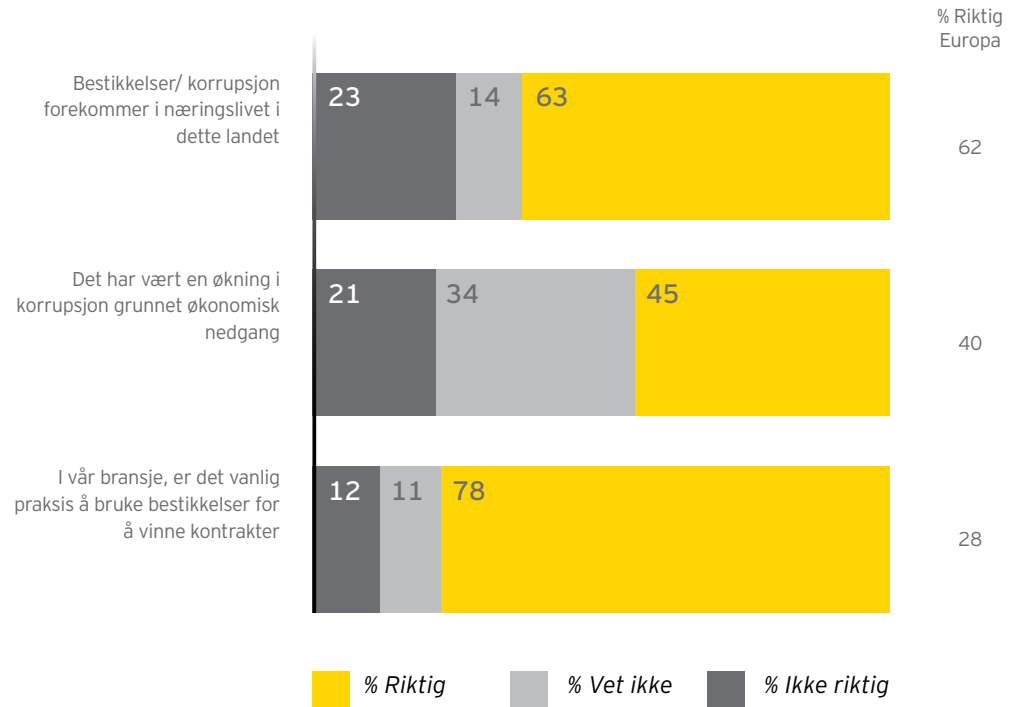
Korrupsjon synes å være utbredt i mange markeder

Spørsmål:

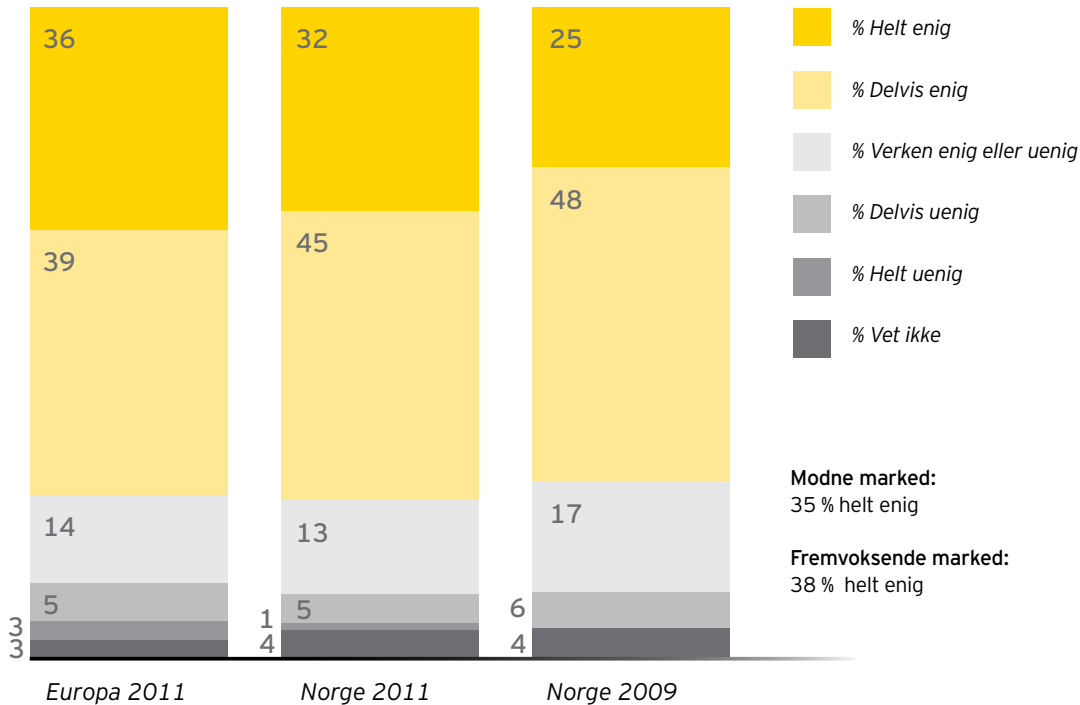
For hver av de følgende handlingene, kan du svare på om du mener det er riktig eller ikke riktig i ditt land/bransje?

Base:

Alle norske respondenter (100);
Snitt hele Europa (2 365)

Fortsatt høyt press på ledelsen for å forbedre økonomiske resultater

- % Helt enig
- % Delvis enig
- % Verken enig eller uenig
- % Delvis uenig
- % Helt uenig
- % Vet ikke

Modne marked:
35 % helt enig

Fremvoksende marked:
38 % helt enig

Spørsmål:

I hvilken grad er du enig eller uenig med at ledere vil være under økt press for å levere gode økonomiske resultater de neste 12 månedene?

Base:

Alle norske respondenter 2011 (100); 2009 (100);
Snitt hele Europa (2 365)

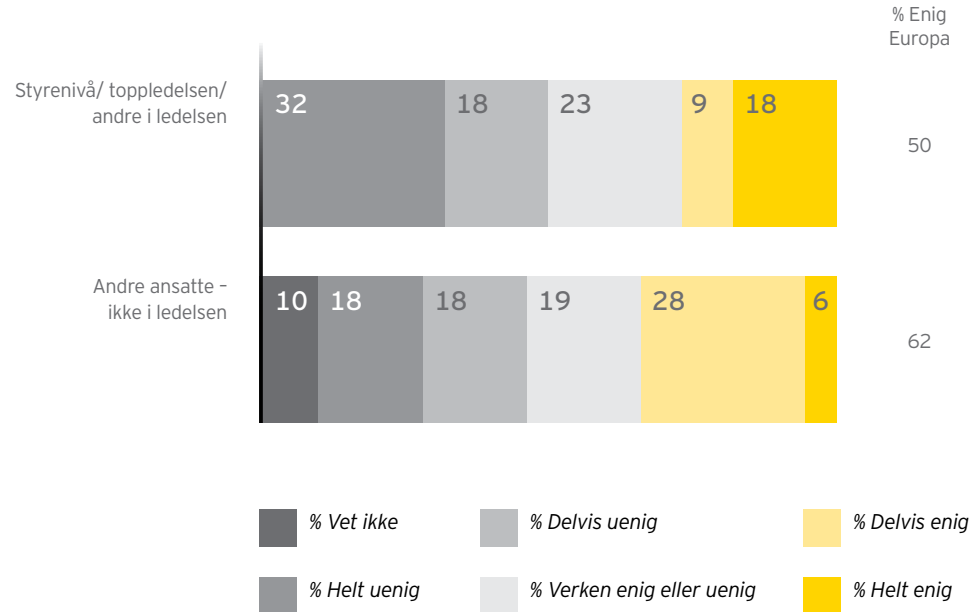
Ledelsen oppfattes å være tilbøyelig til å fire på kravene

Spørsmål:

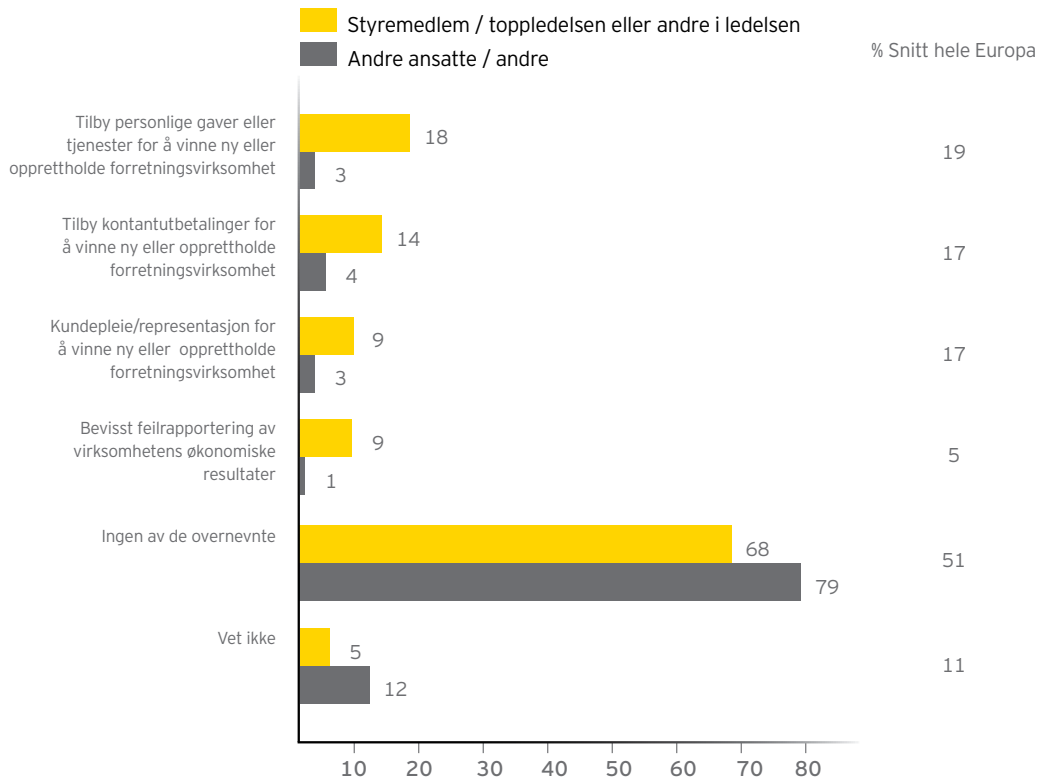
I hvilket omfang er du enig eller uenig i at selskapenes ledelse er tilbøyelig til å fire på kravene for å møte sine mål i vanskelige økonomiske tider?

Base:

Styrenivå/ toppledelsen/ andre i ledelsen (Norge 22; Europa 709); Andre ansatte - ikke i ledelsen (Norge 78; Europa 1 656)

Uetisk adferd er utbredt i noen markeder

Spørsmål:

Hvilke av de følgende handlinger føler du kan rettferdiggjøres dersom målet er å oppnå vekst for virksomheten ?

Base:

Styrenivå/ toppledelsen/ andre i ledelsen (22);
Andre ansatte/ andre (78);
Snitt hele Europa (2 365)

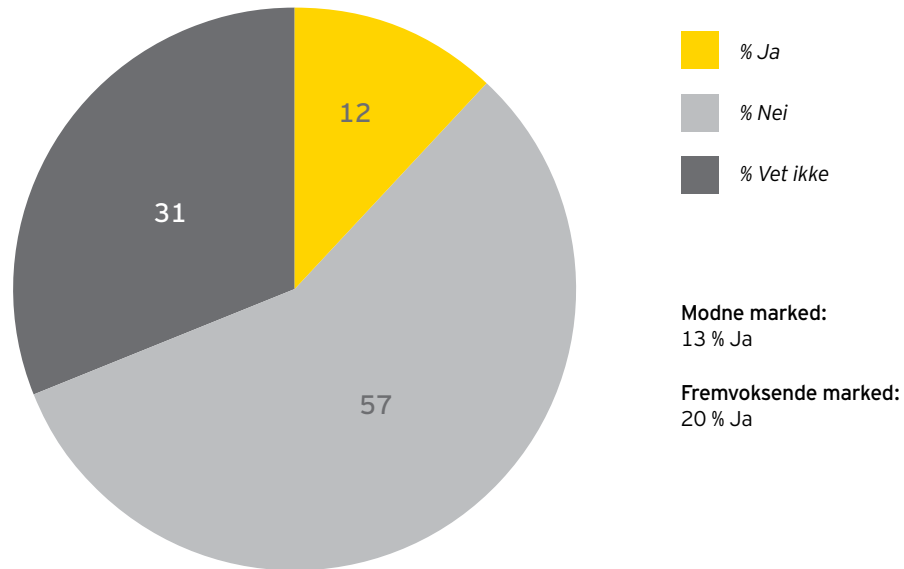
Erfaring med vesentlige misligheter de siste to årene

Spørsmål:

Har din organisasjon opplevd vesentlige misligheter de siste to årene?

Base:

Alle norske respondenter
(100)

Erfaring med vesentlige misligheter de siste to årene - forts.

	% Ja
Russland	37
Ungarn	27
Kroatia	26
Baltiske stater	21
Portugal	21
Hellas	20
Polen	19
Tsjekkia	17
Tyrkia	17
Irland	16
Romania	16

	% Ja
Ukraina	16
Tyskland	13
Norge	12
Spania	12
Sveits	12
Frankrike	11
Italia	11
Østerrike	10
Nederland	10
Sverige	10
Storbritannia	10
Slovakia	5

Total: 16 %

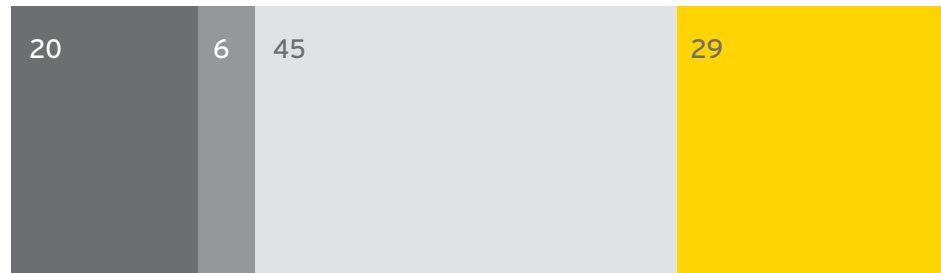
Det er rom for forbedringer når det gjelder anti-mislighetstiltak

Spørsmål:

Mener du at ditt selskaps innsats for å bekjempe misligheter har økt eller blitt redusert de siste årene?

Base:

Alle norske respondenter (100)

 % Vet ikke

 % Reduksjon

 % Ingen endring

 % Økning

Modne marked:
28 % Økning

Fremvoksende marked:
29 % Økning

Det er rom for forbedringer når det gjelder anti-mislighetstiltak - forts.

	% Økning	% Reduksjon
Tyrkia	42	10
Ungarn	38	3
Irland	37	6
Slovakia	37	3
Frankrike	34	6
Polen	34	8
Romania	34	9
Sveits	33	7
Østerrike	32	2
Portugal	32	10
Hellas	31	7

	% Økning	% Reduksjon
Norge	29	6
Storbritannia	29	5
Italia	26	6
Tyskland	25	7
Kroatia	24	8
Ukraina	23	5
Nederland	22	4
Spania	22	11
Baltiske stater	21	5
Tsjekkia	20	6
Russland	19	14
Sverige	17	4

Total:
29 % Økning
7 % Reduksjon

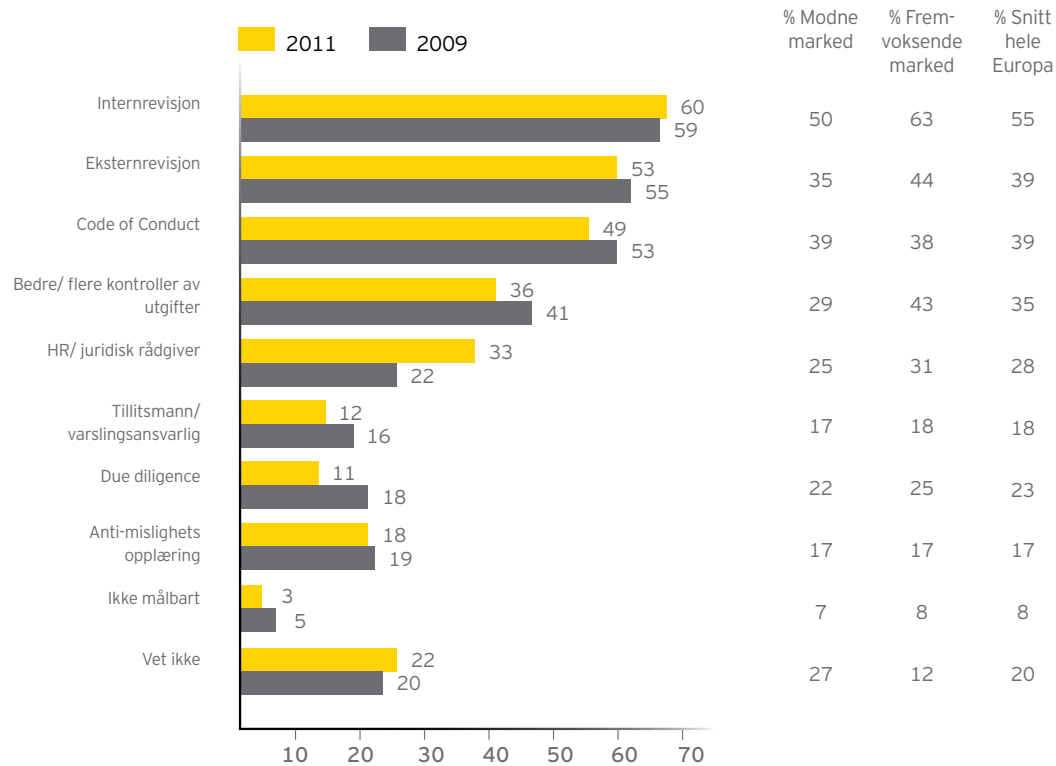
Anti-mislighetstiltak i tilbakegang

Spørsmål:

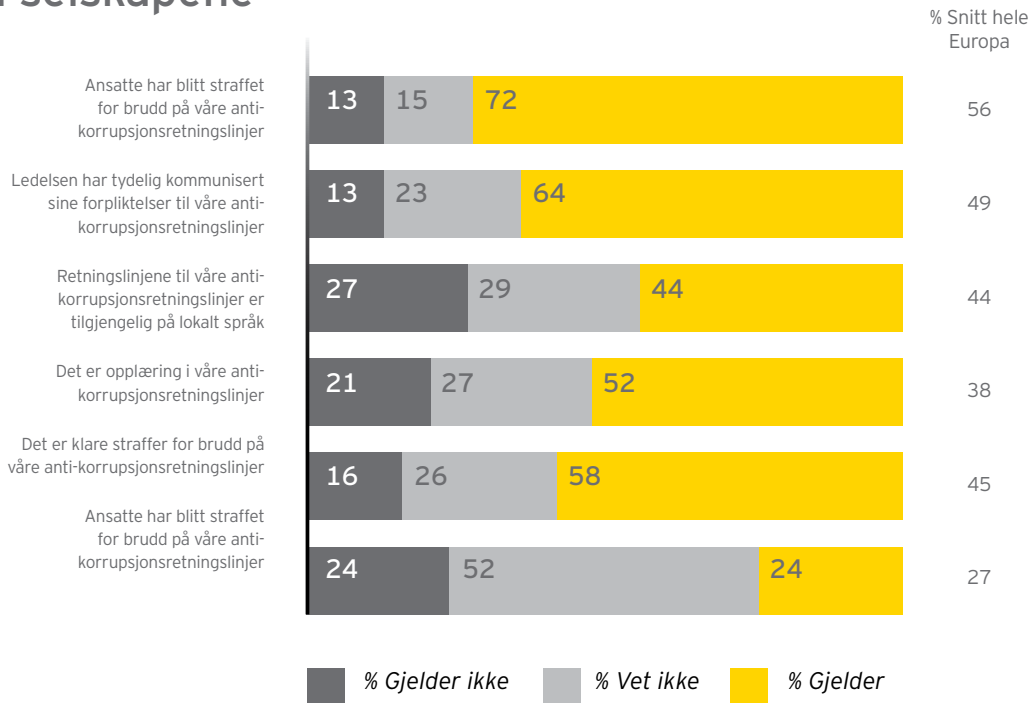
Har ditt selskap noen av disse anti-mislighetstiltakene på plass?

Base:

Alle norske respondenter (100);
 Modne marked (1 335);
 Emerging marked (1 030);
 Snitt hele Europa (2 365)

Tilstedeværelse av anti- korrupsjonskultur i selskapene

Spørsmål:

Hvilke av de følgende påstandene gjelder eller gjelder ikke for din organisasjon?

Base:

Alle norske respondenter (100);
Snitt hele Europa (2 365)

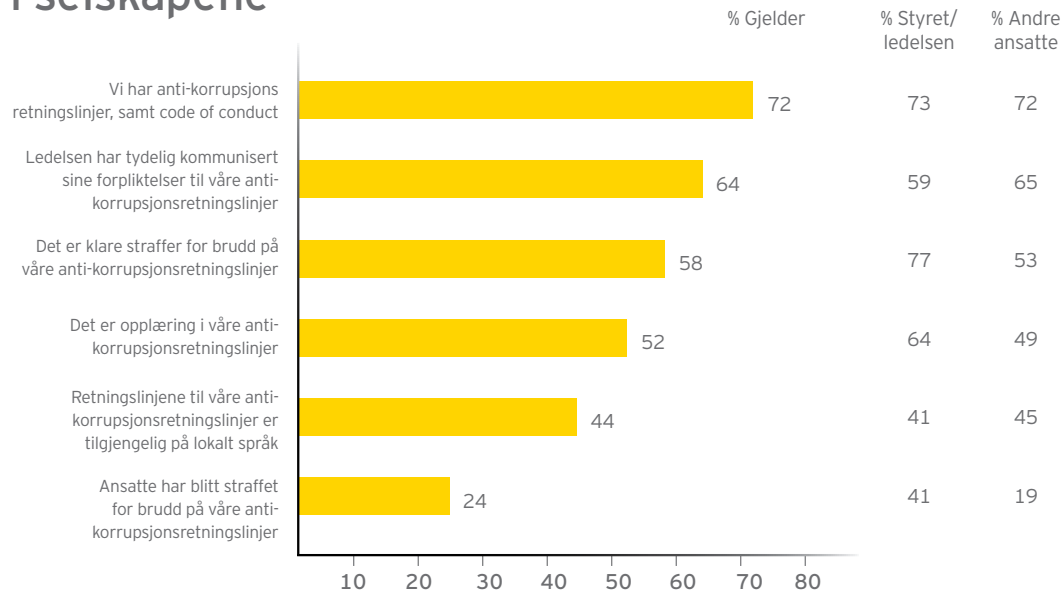
Tilstedeværelse av anti- korrupsjonskultur i selskapene

Spørsmål:

Hvilke av de følgende påstandene gjelder eller gjelder ikke for din organisasjon?

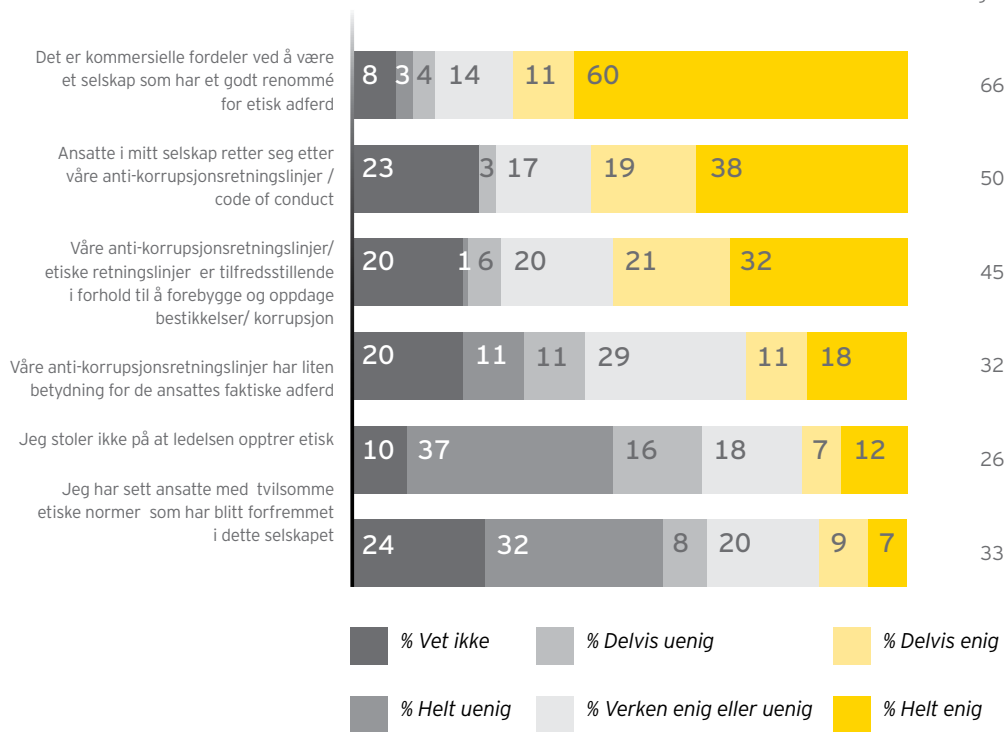
Base:

Alle norske respondenter 2011 (100); Styrenivå/ toppledelsen eller andre i ledelsen (22); Andre ikke-toppledelsen (78)

Betydning av anti-korrupsjonstiltak for forretningsmessig adferd

% Enig Europa

Spørsmål:

I hvilken grad er du enig eller uenig i disse påstandene?

Base:

Alle norske respondenter 2011 (100); Snitt hele Europa (2 365)

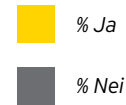
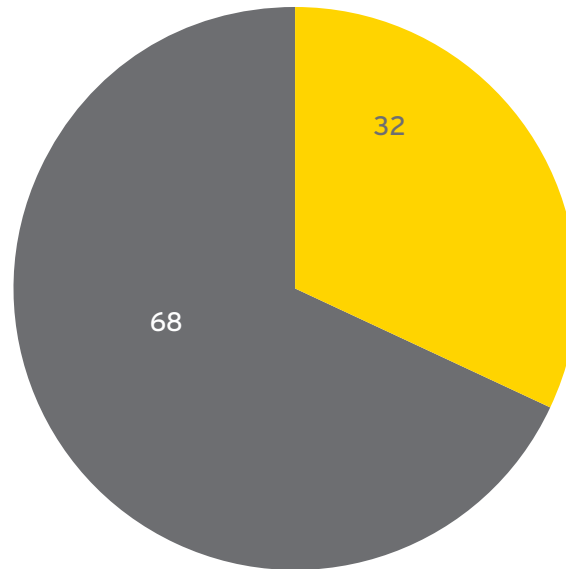
Omfang av anti-korrupsjonsopplæring

Spørsmål:

Har du personlig mottatt anti-korrupsjonsopplæring?

Base:

Alle norske respondenter
(100)

	% Ja
Modne marked	23
Fremvoksende marked	18
Styremedlem / ledende ansatt / andre i ledelsen	23
Andre ansatte	18

Omfang av anti-korrupsjonsopplæring forts.

	% Ja
Romania	41
Irland	38
Norge	32
Sveits	32
Hellas	29
Storbritannia	26
Italia	22
Slovakia	22
Sverige	21
Tyrkia	20
Polen	18

	% Ja
Russland	18
Frankrike	17
Ungarn	17
Portugal	17
Spain	17
Nederland	16
Østerrike	15
Tyskland	15
Ukraina	14
Tsjekkia	13
Baltiske stater	11
Kroatia	5

Total: 21 %

Oppfatning av selskap som har vært involvert i større korrupsjonssaker

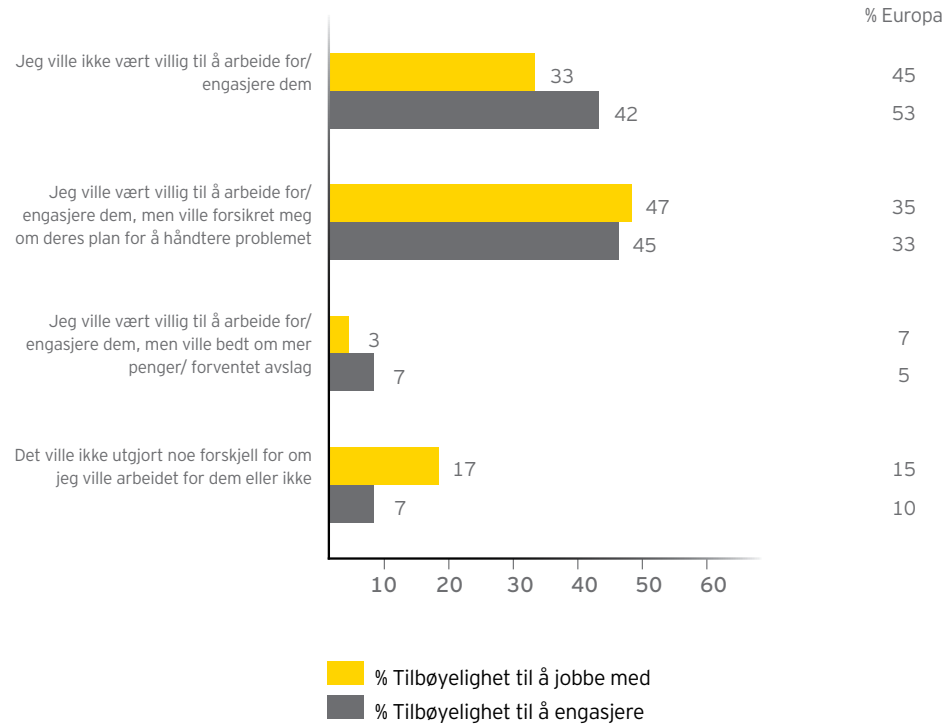
Spørsmål:

Med tanke på din oppfatning av et selskap som har vært involvert i en større korrupsjonssak, hvilke av påstandene (hvis noen) ville gjort seg gjeldende?

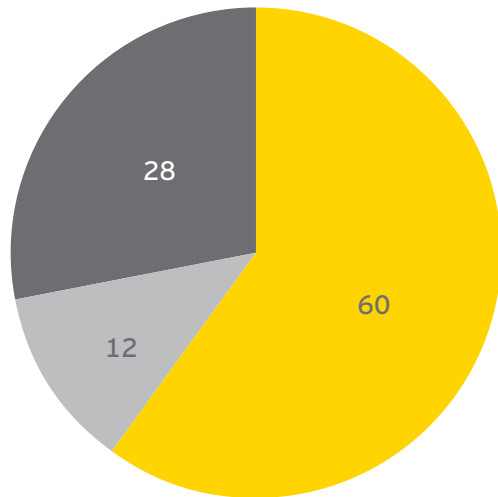
Hvis selskapet var en leverandør eller en agent, hvilke av påstandene (hvis noen), ville gjort seg gjeldende?

Base:

Alle norske respondenter (100);
Snitt hele Europa (2 365)

Forventninger om påvirkning av "the Dodd-Frank Act" vedrørende rapportering av mistanke om misligheter og korrupsjon

■ % Ja   ■ % Nei   ■ % Vet ikke

	% Ja
Snitt hele Europa	66
Modne marked	63
Fremvoksende marked	69
Styremedlem / ledende ansatt / andre i ledelsen	64
Andre ansatte	59

Som du kanskje er kjent med, innførte USA i 2010 "the Dodd-Frank Act". Oppsummert, medfører denne at varslere - ansatte (uansett nasjonalitet) som fremkommer med/avslører ny informasjon til amerikanske myndigheter om mistanke om ulovlig adferd i et offentlig børsnotert amerikansk selskap, under visse omstendigheter har krav på en dusør, opp til 30 % av bøter på mer enn \$1million.

Spørsmål:

Tror du at en slik tilnærming vil oppmuntre ansatte i offentlige børsnoterte amerikanske selskap til å rapportere mistanker om misligheter, bestikkelser eller korrupsjon?

Base:

Alle norske respondenter
(100)

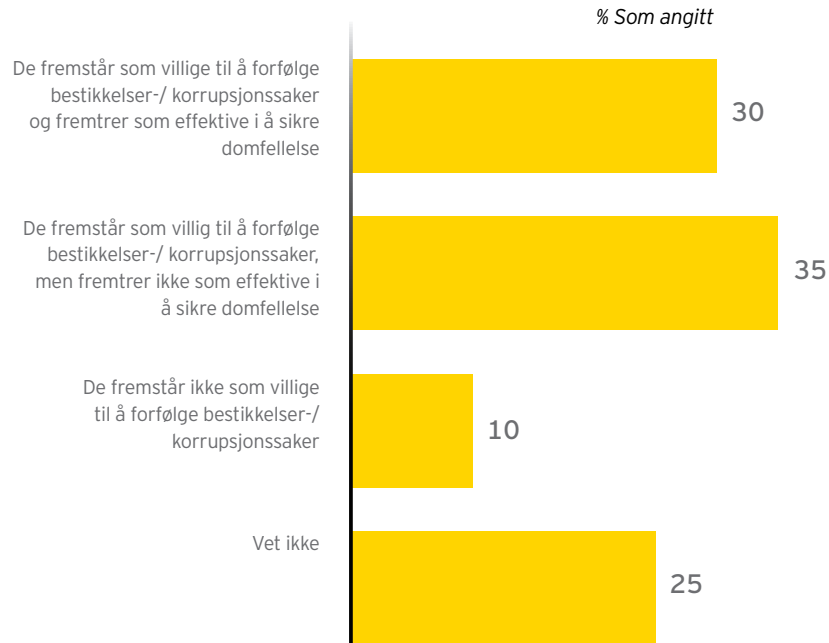
Oppfatning av håndhevende myndigheter i ulike land

Spørsmål:

Når det gjelder håndhevingsmyndigheter i ditt land, hvilke av de følgende påstandene beskriver best deres adferd i korrupsjonssaker?

Base:

Alle norske respondenter (100)

Oppfatning av håndhevende myndigheter i ulike land forts.

	% Ikke villig til å etterfølge	% Mener det er ineffektivt
Irland	51	24
Ukraina	51	16
Kroatia	44	52
Tsjekkia	41	41
Russland	37	38
Hellas	36	43
Slovakia	36	55
Ungarn	34	53
Portugal 34	38	2
Romania	34	51
De baltiske stater	31	42

	% Ikke villig til å etterfølge	% Mener det er ineffektivt
Tyrkia	30	43
Nederland	27	37
Frankrike	24	39
Polen	23	56
Spain	18	44
Østerrike	14	43
Italia	13	67
Storbritannia	12	30
Tyskland	10	41
Norge	10	35
Sveits	8	48
Sverige	7	31

Total:
26 % Ikke villig til å etterfølge
42 % Mener det er ineffektivt

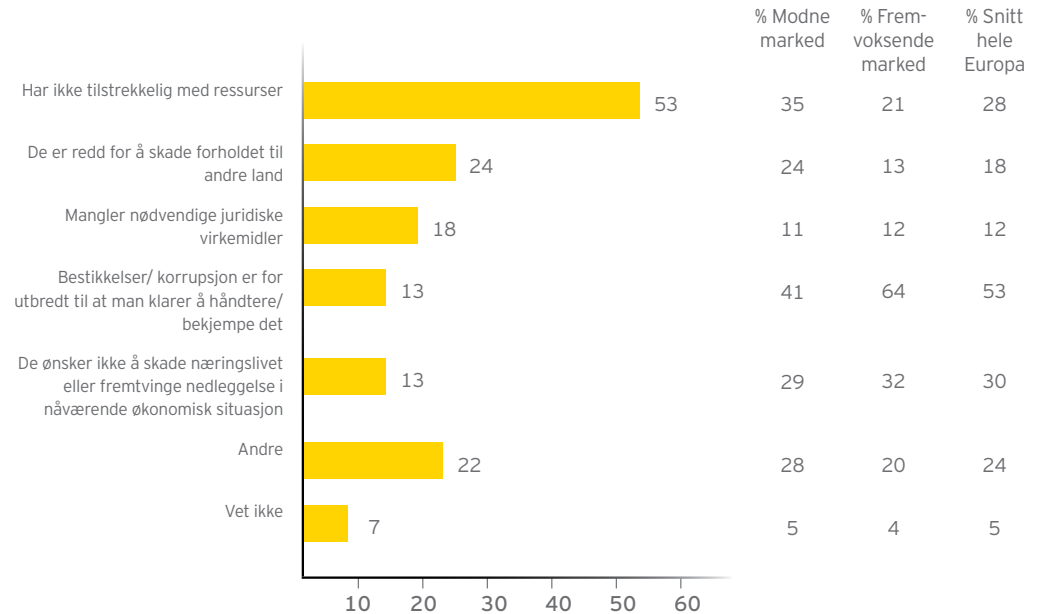
Oppfatning av håndhevende myndigheters utfordringer når det gjelder effektivitet

Spørsmål:

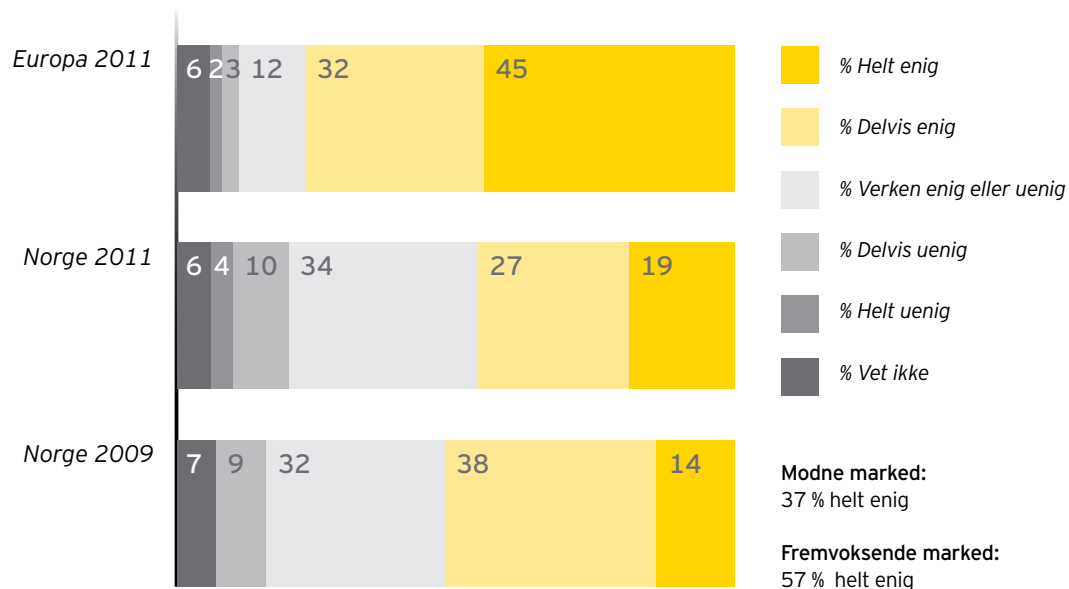
Når det gjelder håndhevingsmyndigheter i ditt land, hvilke av de følgende påstandene beskriver best deres adferd i korrupsjonssaker?

Base:

Alle norske respondenter (100)

Etterspørsel etter økt tilsyn fra håndhevende myndigheter

Spørsmål:

I hvilket omfang er du enig eller uenig i følgende påstand?

Det burde være mer tilsyn av håndhevende myndigheter og staten i fremtiden, for å prøve å redusere risikoen for misligheter, bestikkelser og korrupsjon

Base:

Alle norske respondenter (100);
2009 (100);
Snitt hele Europa (2 365)

Ansatte ønsker mer aggressivt tilsyn fra myndighetene

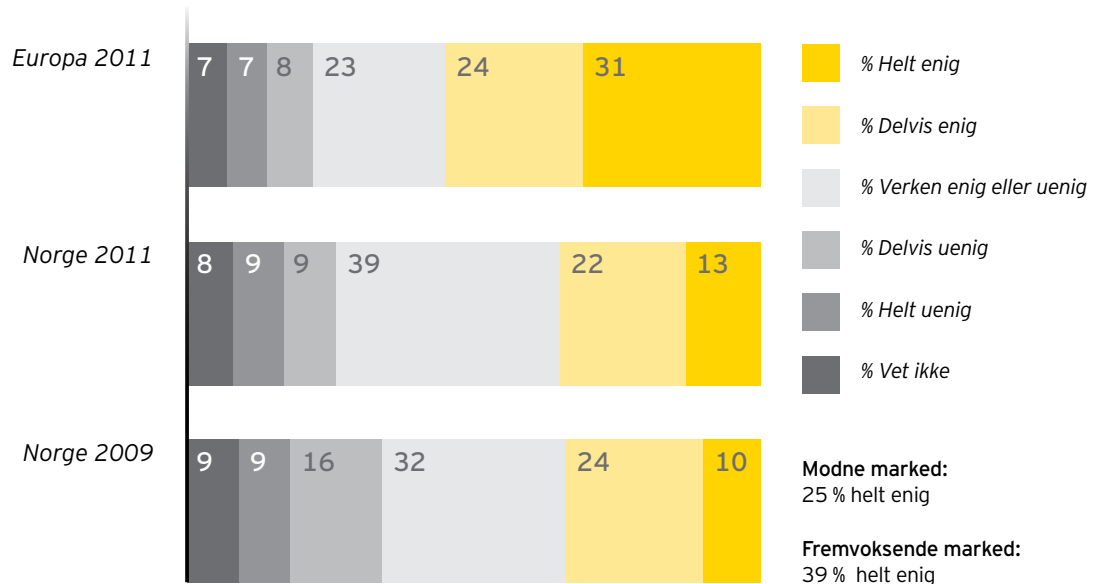
Spørsmål:

I hvilket omfang er du enig eller uenig i følgende påstand?

Jeg ville følt meg tryggere i jobben min hvis jeg visste at håndhevende myndigheter/staten hadde tettere tilsyn med/oppfølging av vårt selskap

Base:

Alle norske respondenter (100);
2009 (100); Snitt hele Europa (2 365)

Ernst & Youngs granskingsenhet

- ▶ Ernst & Youngs granskingsenhet består av medarbeidere med tverrfaglig og komplementær kompetanse innen blant annet revisjon, internkontroll, dataanalyse, IT, gransking og juss.
- ▶ Vi kan bistå både med å forebygge økonomiske misligheter og granske forhold hvor det er behov for å kartlegge et hendelsesforløp og fremskaffe fakta.
- ▶ Vi tilbyr også opplæring av ansatte og dilemmatrening med fokus på relevant lovgivning (hvitvasking, korrupsjon, økonomisk utroskap m.v.) og praktisk gjennomgang av etiske problemstillinger tilpasset den enkelte virksomhet.
- ▶ Våre kunder representerer alle typer bransjer i både privat og offentlig sektor. Vi har også bred erfaring med å bistå norske selskaper med virksomhet i utlandet.
- ▶ Ernst & Youngs granskingsenhet er del av Ernst & Youngs internasjonale granskingsnettverk Fraud Investigation and Dispute Services (FIDS), som teller mer enn 1000 eksperter i anslagsvis 60 land

For mer informasjon om våre tjenester, se www.ey.no og www.ey.com/fids eller kontakt:

Elisabeth Roscher

elisabeth.roscher@no.ey.com

tlf: +47 932 19 628

Bjarte Johnsen

bjarte.johnsen@no.ey.com

tlf:+47 948 97 924

Thomas Nielsen

thomas.nielsen@no.ey.com

tlf:+47 974 05 112

Ernst & Young

Assurance | Tax | Transactions | Advisory

Om Ernst & Young

Ernst & Young er en ledende global aktør innen revisjon, skatt og avgift, transaksjoner og rådgivning. Våre 141 000 ansatte verden over - 1 500 i Norge - har et sterkt fellesskap bygget på felles verdier og et kontinuerlig fokus på kvalitet. Vi bidrar til at våre medarbeidere, kunder og samfunnet rundt oss realiserer sitt potensial. For mer informasjon, se www.ey.no

© 2011 Ernst & Young

All rights reserved

